

MAKTABLARNING AXBOROT MAYDONIDA TA'LIM OLUVCHILARGA TYUTORNING KO'MAGI.

Usmanxodjayeva Gavxar Abduxamidovna
QO'QON UNIVERSITETI
“Ta’limni boshqarish” yo’nalishi
2-kurs magistranti

Annotatsiya Maqolada o'qituvchining kasbiy va tyutorlik vakolatlari, maktablarning axborot maydonida tyutorlik ko'magi masalalari, maktablarning axborot maydonida tyutorlik ko'magiga qo'yiladigan asosiy talablar, o'qituvchining axborot maydonida tyutorlik ko'magiga tayyorligi shartlari shakllantiril ko'rib chiqiladi.

Axborot kompetensiyasi, tyutorlik kompetensiyasi tushunchalarini nazariy tahlil qilish taklif etiladi. Axborot kompetensiyasi tarkibida quyidagilar motivatsiya, ehtiyoj va qiziqish bilan bog'liq element mavjud texnik, dasturiy vositalar va axborot sohasidagi bilim, ko'nikma va malakalar bo'lishi kerakligi ko'rsatilgan. Tyutorning axborot kompetensiyasi tushunchasini aniqlashning asosiy ko'rsatkichlari shakllantirildi.

Maqolada, axborot va u bilan ishlash maktablarning zamonaviy ta'lim va axborot makonida tizim sifatida pedagogik faoliyatning majburiy tarkibiy qismidir.

Microsoft Teams axborot-ta'lim tizimini qo'llash tajribasi shakllantirib tahlil qilingan va taqdim etilgan.

Xususan, Microsoft Teams axborot-ta'lim tizimining ta'lim resurslari o'quvchini masofadan kuzatib borish uchun ochib berilgan. Maqolada maktablarning axborot makonida tyutorning ko'magining ishlab chiqilgan tavsifi keltirilgan.

Аннотация В данной статье представлена информация профессиональные и квалификационные требования к учителю и роли тьютора в информационной среде школ. Основные требования к помощи тьютора в информационной среде школ включают в себя наличие компетенций в области информации, технических и программных средств, а также знаний, навыков и умений в

области информации. Предлагается теоретический анализ понятий информационной компетентности и компетентности тьютора. В статье утверждается, что информационная компетентность должна включать элементы мотивации, потребности и интереса, а компетентность тьютора в информационной области должна проявляться в знаниях, навыках и умениях. Рассматривается современное использование информации и ее взаимодействие в системе образования. Особое внимание уделяется опыту использования информационно-образовательной системы Microsoft Teams и представляются его анализ и выводы. В частности, открытие учебных ресурсов для удаленного обучения студентов с использованием системы образования Microsoft Teams. В статье описывается описание помощи тьютора в информационной среде школ.

Annotation The article discusses the professional and qualification requirements for a teacher and the role of a tutor in the school information environment. The main requirements for the assistance of a tutor in the school information environment include competence in information, technical and software tools, as well as knowledge, skills, and abilities in the field of information. Theoretical analysis of the concepts of information competence and tutor competence is proposed in the article. It is argued that information competence should include elements of motivation, needs, and interest, while tutor competence in the information field should be manifested in knowledge, skills, and abilities. The modern use of information and its interaction in the education system is considered in the article. Special attention is paid to the experience of using the Microsoft Teams information and educational system, and its analysis and conclusions are presented. In particular, the opening of educational resources for distance learning of students using the Microsoft Teams educational system is described in the article. The article describes the role of a tutor in the school information environment.

Kalit soʻzlar: tyutor, axborot makonida tyutorlik yordami, tyutorlik kompetentsiyasi, kasbiy kompetentsiya.

Pedagogik ta'lim jamiyatining kundalik hayotiga axborot texnologiyalarini joriy etish o'qituvchi oldida har bir o'qituvchi bardosh bera olmaydigan qiyin vazifani qo'yadi.

2024-yil 1-fevral kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M.Mirziyoyev «pedagog maqomi to'g'risida»gi qonunni imzoladi, unda pedagogning huquq va majburiyatlari, faoliyatining asosiy kafolatlari, mehnatga haq to'lash, prinsiplari va ijtimoiy himoyasi belgilangan [1].

Hozirgi vaqtda o'qituvchiga qo'yiladigan talablar yuqori, u yangi kasbiy muammolarni hal qilishi, yangi pedagogik texnologiyalarni AKT ta'lim muhitida foydalana olishi kerak [4].

O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi unda o'quv va ilmiy faoliyatning real vaziyatlarida yuzaga keladigan kasbiy va pedagogik vazifalarni bilim, kasbiy va hayotiy tajribasi, qadriyatlari asosida hal qilish qobiliyati va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalarini ham ta'lim va o'quv jarayonidagi qobiliyatini rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Tyutorlik ko'magini amalga oshirish uchun o'qituvchi tyutorlik kompetensiyasiga ega bo'lishi kerak.

T. M. Kovalevaning fikricha, tyutorlik vakolatlari — bu zamonaviy o'qituvchining malakasi bo'lib, unga individual ta'lim dasturlariga hamroh bo'lishga imkon beradi [5]. O'qituvchi o'quvchiga ta'lim dasturini amalga oshirishda to'g'ri qaror qabul qilishga yordam beradi. Bunda dasturni amalga oshirish jarayonida o'quvchilarga qanday talablar qo'yilganligi, shakllangan bilimlar va hali shakllanmagan bilimlar bo'yicha talablarni inobatga olishi kerak.

Shunday qilib, professional va tyutorlik kompetensiyasi ta'rifiga asoslanib, biz o'qituvchining axborot maydonida tyutorlik bilan shug'ullanishga tayyorligi quyidagi ikkita talabga javob berishi kerak deb taxmin qilamiz, chunki zamonaviy sharoitda axborot kompetensiyasi kasbiy pedagogik kompetensiyani belgilaydi.

umuman:

- o'qituvchi axborot texnologiyalari sohasida malakali bo'lishi kerak;

- o'qituvchi tyutorlik texnologiyasi bo'yicha malakali bo'lishi kerak.

O'qituvchining axborot tayyorgarligi professional faoliyati uchun zarur bo'lgan informatika asoslari sohasidagi bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga olishi kerak[3].

O'qituvchi ta'lim sohadagi hujjatlarning asosiy turlari va nashr turlarini bilishi kerak; ilmiy va pedagogik ma'lumot olish manbalari; kutubxonalarda va ma'lumotlar bazalarida ma'lumot qidirish, hujjatlarni qidirish usullari to'g'risida; bibliografik kataloglardan, ko'rsatkichlardan va kartotekalardan foydalana olish; kitoblar va lug'atlar tarkibida harakat qilish; ma'lum bir mavzu bo'yicha bibliografiya tuzish; kompyuter yordamida o'rganilayotgan muammo bo'yicha faktografik yoki bibliografik ma'lumotlar bazalarini yaratish.

Shuningdek, axborot kompetentsiyasi tarkibida quyidagi texnik, dasturiy ta'minot va axborot sohalarida bilim, ko'nikma va malakalarni olishga motivatsiya, ehtiyoj va qiziqish bilan bog'liq element bo'lishi kerak [2]. Axborot va u bilan ishlash tizim sifatida pedagogik faoliyatning majburiy komponentlardir[8].

Axborot kompetentsiyasini quyidagi uchta asosiy ko'rsatkich orqali aniqlash mumkin:

- 1) o'qitish usullaridagi vakolatlar;
- 2) o'qitish fanidagi vakolatlar;
- 3) faoliyatning sub'ektiv sharoitidagi vakolatlar.

Maktabning an'anaviy o'qituvchisi faoliyatidan farqli o'laroq, masofaviy tyutorlik faoliyati ta'lim oluvchining kognitiv mustaqilligini maqsadli rivojlantirish bilan ko'proq bog'liq, shuning uchun o'qituvchi tyutorlik ko'magi texnologiyasi sohasida malakali bo'lishi kerak.

AXBOROT-TA'LIM MUHITINI SHAKLLANTIRISH

Y. L. Derajning fikricha, «ta'lim tizimidagi tyutor o'qituvchi, maslahatchi, metodist va murabbiy vazifasini bajaruvchi tizimni tashkil etuvchi eng muhim komponent hisoblanadi» [6].

Tyutorlikning faoliyati real vaqtda amalga oshiriladi va odamlar bilan bog'liq.

Bu kechiktirmasdan tezkor yechimlarni topish va barqaror ko'nikmalarni talab qiladi.

O'qituvchining maktablarning axborot makonida tyutorlik ko'magi berishga tayyorligi quyidagi shartlar bilan ta'minlanadi:

- o'qituvchini tyutorlik faoliyatida ishtirok etishga undash kerak;
- o'qituvchi ta'lim oluvchilarning bilimlarini boyitishi, tizimlashtirishi va birlashtirishi kerak;
- o'qituvchi ta'lim oluvchilarni tadqiqotga amaliyotga va refleksiya faoliyatiga qo'shilishini ta'minlashi kerak;
- o'qituvchi o'quvchilarni maqsadlari, mazmuni kognitiv qiziqishini qayta ko'rib chiqishi va ta'lim yo'nalishi mohiyatini rivojlantirishi kerak;
- o'qituvchi keng ijtimoiy doiralarda ta'lim oluvchilarning manfaatlarini ifoda etishi kerak;
- o'qituvchi o'z faoliyatini tahlil qila olishi kerak [7].

O'qituvchiga qo'yiladigan muayyan talablardan kelib chiqib, maktablarning axborot maydonida tyutorlik faoliyatini masofadan o'qitish amalga oshirish uchun Microsoft Teams ta'lim tizimidan foydalanish mumkin. Bu yuzma-yuz va masofadan o'qitish o'rtasida umumiy til topishning eng yaxshi usuli Microsoft Teams hisoblanadi. «Jamoaviy ish uchun keng imkoniyatlar». Ushbu ibora dasturning butun mohiyatini tushuntiradi, chunki u internetda hamkorlik qilish uchun mo'ljallangan. Bundan tashqari, bu ta'lim va uyda foydalanish uchun ham amal qiladi.

Ta'lim uchun Microsoft Teams elektron pochta manzili mavjud bo'lganda, barcha darajadagi o'quvchilar va o'qituvchilar uchun bepul kuchli maktab aloqasi ilovasi hisoblanadi.

MS Teams ta'lim tizimi imkoniyatlaridan foydalanib, o'qituvchi masofadan turib hamroh bo'lishi mumkin.

Maktablar uchun Microsoft Teams o'qituvchilarga virtual sinflarni osongina sozlash, topshiriqlarni tartibga solish va real vaqtda Word, Excel va Power Point fayllari ustida hamkorlik qilish imkonini beradi.

« MS Teams «dasturining quyidagi elementlari va resurslari mavjudligi tufayli axborot-ta'lim sohasida ta'lim oluvchi:

- dars voqealari haqida ma'lumot e'lon yangiliklarini ko'radi.
- «Chat» moduli ishtirokchilarga real vaqtda sinxron yozma muloqot qilish imkoniyatini beradi;
- taqvimda vebinar darslarni vaqtini ko'rib, belgilangan vaqtda sinxron darsga kirishi va konferentsiyada bir vaqtning o'zida 2 dan 10 000 gacha odam ishtirok etishi mumkin;
- vazifalar bo'limida fanlardan vazifalar bo'ladi;
- o'quv materiallarini o'rganib tarqatishi;
- ma'ruzalarni tinglashi;
- baholarni olishi va ko'rishi.

Microsoft Teams orqali tyutor muloqot qilishi, loyihada hamkorlik qilishi uchun guruhlar yaratishi va tarkibni a'zolarga etkazishi mumkin.

Hamda tyutorlik ko'magi yordamida ta'lim oluvchilar imtihonga tayyorgarlik ko'rishi, munozaralar yoki guruh ishi uchun o'quvchilarni kichikroq guruhchalarga bo'lib xonalariga ajratishi mumkin. Hamda topshiriqlarni berishi, ta'lim oluvchilar o'rtasida so'rov o'tkazishi, baholash mezonlaridan foydalanishi va vaqt o'tishi bilan individual o'quvchilar va butun sinf yutuqlarini kuzatishi uchun «topshiriqlar va baholar» funksiyasidan foydalanishi mumkin.

XULOSA

Tyutor o'quvchilarni ta'limning axborot maydonida o'qitishda muhim rol o'ynaydi, ularga nafaqat bilim, balki qo'llab-quvvatlash, motivatsiya va yo'l-yo'riq beradi. Tyutorning ko'magi o'quvchilarga katta miqdordagi ma'lumotni boshqarishga, tanqidiy fikrlashni, tahliliy qobiliyatlarni va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Tyutor o'quvchilar savollar berishlari, mavzularni muhokama qilishlari, tajriba almashishlari va fikr-mulohazalarini olishlari mumkin bo'lgan qulay ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. Tyutorning ko'magi bilan

ta'lim oluvchilar yangi bilimlarni samarali o'zlashtirishlari, o'z salohiyatlarini rivojlantirishlari va o'qish va hayotda muvaffaqiyatga erishishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

[1] Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 28-yanvar kuni maktab ta'limini rivojlantirish masalalari bo'yicha videoselektor yig'ilishi.

[2] Glizburg V. I. ta'limni axborotlashtirish matematika va informatika bo'yicha boshlang'ich ta'limni integratsiyalash omili sifatida // Rossiya xalqlar do'stligi universiteti gazetasi. Seriya: ta'limni axborotlashtirish. 2013. № 1. C. 76—81.

[3] Glizburg V. I. topologiya asoslarini o'qitish jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish // Rossiya xalqlar do'stligi universiteti gazetasi. Seriya: ta'limni axborotlashtirish. 2011. № 1. C. 80—84.

[4] Glizburg V. I. fanning ilmiy asoslari pedagogik ta'lim magistrilarini tayyorlashning asosiy tarkibiy qismi sifatida // Moskva shahar pedagogika universiteti gazetasi. Pedagogika va psixologiya seriyasi. 2015. № 4 (34). C. 54—59.

[5] Derajne yu. L., Borisova T. B., Loginova G. P. ochiq ta'limda repetitor. M.: Bilim, 1991 Yil. 58 p. [5] Dudchik S. V., Gracheva N. yu. inklyuziv ta'limni muvaffaqiyatli amalga oshirishning kaliti sifatida o'qituvchilarning repetitorlik vakolatlarini shakllantirish // Volgograd biznes instituti xabarnomasi. 2015. № 4. C. 333—337.

[5] Kovaleva T. M. umumiy ta'limda repetitorlik yordami asoslari»: ma'ruzalar 1-4. M: "birinchi sentyabr» Pedagogika universiteti, 2010. 56 c.

[7] Perevezentseva O. N. repetitorlik yordami boshlang'ich maktab o'quvchilarining umumiy va qo'shimcha ta'limini maktablarning yagona axborot va ta'lim makoniga integratsiya qilish vositasi sifatida // zamonaviy fan va ta'limning yutuqlari. 2016. № 7. T. 1. C. 170—174.

[8] Perevezentseva O. N. umumiy va qo'shimcha ta'limni birlashtirish jarayonida maktablarning yagona axborot-ta'lim makonini repetitorlik bilan qo'llab-quvvatlashning ahamiyati // zamonaviy fan va ta'limning yutuqlari. 2016. № 8. T. 1. C. 122—124.